წიგნ 984 რ.
ეროვნული ბიბლიოთეკა
984 ე. რ.

თეატრი და ცხოვრება

სათეატრო სალიტერ. ჟურნალი

№ 27 — 1917 | კვირა მკათათვის 2 | ფასი 20 კ. | მეხუთე წელიწადი გამოცემისა

ხევსური

1

ოლდვის ქვეყანა დაინგრა,
ირი გვიბრუნა ზენამა,
განწმენდის ალი მოგვედვა,
მოგვმართა ცეცხლის ენამა;
სინათლემ სძლია სიბნელე,
მღაშობი— ნექტრის დენამა!

2

ხე შემოგცინის მშობელო,
ადითვე გამწარებულო,
დალეწე მონის ბორკილი,
შინ შულლით გაოგნებულო,
რომ შენც მზის სიცილ-ზეიმში
იდხენდე სახელ-დებულო!..

იზიძე

ახალგაზდა მგოსნები
1, გ. ქუჩიშვილი, 2, ი. მჭედლიშვილი, 3, ი. დარიშვილი, 4, ქნარი, 5, გ. ლეონიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული საკითხი.

ამას წინათ („ერთობა“ №79), ბ. ლევან ნათაძემ მეტად საყურადღებო წერილი დასტამბა. წერილში ავტორი ცდილობს დაასაბუთოს, თუ რატომ არ შეუძლია სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას საქართველოში მხარი დაუჭიროს საქართველოს ეროვნულ-ტერიტორიალურ ავტონომიას.

მართალია, წერილი მიმართულია „ალიონის“ წინააღმდეგ, მაგრამ ის ეხება იმდენათ საყურადღებო და იმდენათ საჭირბოროტო კითხვას მთელი ჩვენი ერისათვის, რომ საჭიროა მისი ყოველმხრივი აწონ-დაწონა.

საჭიროა ხალხში ფეხი მოიკიდოს იმ შეგნებამ, რომ ეროვნულ საკითხში სოციალ-დემოკრატიული პარტია ჩვენში თავიდანვე ყალბ გზაზე შედგა. რევოლიუციის ზეგავლენით პარტია თანდათან უახლოვდება ჭეშმარიტებას, მაგრამ თამამი სიტყვა ჯერ კიდევ ვერ გაუბედნია იმ პარტიას, რომელიც ისტორიულმა განვითარებამ ჩვენი ქვეყნის სათავეში მოაქცია. სამწუხარო ის არის, რომ ეს ჭეშმარიტი მეთაური და ღირსეული ბელადი ქართველი მშრომელი ხალხისა—ჩვენი სოციალდემოკრატიული პარტია—ეროვნულ საკითხში მეთაურობას ვერ იჩენს, უკან მისდევს დროს და ყოველი მისი ნაბიჯი ეროვნულ საკითხში წინ გადადგმული ძალდატანების ნაყოფი და შედეგია.

„მიუხედავათ იმისა, რომ პარტიაში ქართველობა სჭარბობს, იგი როგორც დაწესებულება ქართული არ არის“.

ვკითხულობთ ბ. ლევან ნათაძის წერილში. აქედან ბუნებრივია და აუცილებელი დასკვნაც: პარტიისათვის არ არსებობს არც ქართველი, არც რუსი, არც სომეხი, არც თათარი,—მისთვის ყველა ერთია, ის ყველას ერთნაირათ ემსახურება, ის ყველა ერის ინტერესს ერთნაირათ იცავს.

ვის რა უნდა ჰქონდეს ამის წინააღმდეგი?

თუკი პარტიას შესწევს იმდენი ძალღონე, რომ ყველა ერს კავკასიაში ემსახუროს და თანასწორათ ემსახუროს, თუ კი მას შეუძლია, ყველას გაწვდეს, თუ კი მის დადგენილებებს ყველგან ექნება გასავალი, ქებადიდება ასეთ პარტიას.

თუ კი მივმართავთ ახლა სინამდვილეს, სულ სხვა სურათი წარმოგვიდგება. უმთავრესი ასპარეზი იმ პარტიისა, რომელიც „როგორც დაწესებულება ქართული არ არის“, საქართველოა.

უმთავრესი და არა თუ უმთავრესი, თითქმის ერთადერთი აუდიტორია იმ პარტიისა, რომელიც „როგორც დაწესებულება ქართული არ არის,“ ქართველი ერია. ათიოდე სომეხი და ათიოდე რუსი, რომლებიც პარტიაში შედიან, ერს არ წარმოადგენენ.

რეალური გავლენა პარტიას, რომელიც „როგორც დაწესებულება ქართული არ არის,“ მხოლოდ საქართველოში, ქართველებში აქვს.

ყოველი რეზოლიუცია ამ პარტიისა, რომელიც „როგორც დაწესებულება, ქართული არ არის,“ სავალდებულო ხდება მხოლოდ ქართველი მშრომელი ხალხისათვის.

კავკასიის ყველა ერთა შორის დიდი ნდობა გვაქვს მოპოვებულიო, ვკითხულობთ წერილში, შესაძლებელია, მაგრამ რა უნდა დავასკვნათ აქედან?

სომხის ხალხი ამ პარტიას მიანდობს თვისი ბედის გადაჭრას? რასაკვირველია არა.

თათრები ან კავკასიის მთიელები ამ პარტიას მიანდობენ თვისი ბედის გადაჭრას?

რასაკვირველია არა.

სომხის ერის, კავკასიის მთიელების, თათრების თვალში იგივე ფასი და გავლენა აქვს ამ პარტიის რეზოლიუციებს, რაც ქართველი ხალხის თვალში?

რასაკვირველია არა.

კავკასიის მთიელები და თათრები პარტიის რეზოლიუციებს ეროვნული საკითხის შესახებ არავითარ ანგარიშს არ უწევენ და არ გაუწევენ.

სომხებიც, თათრებიც, მთიელებიც თვითონ გადაჭრიან ეროვნულ საკითხს, და პარტიის რეზოლიუციებით არ იხელმძღვანელებენ.

ჩვენი ხალხი კი იხელმძღვანელებს და დარჩება წაგებული.

რატომ დარჩება წაგებული?

იმიტომ რომ ეროვნული საკითხის გადაჭრის დროს პარტიის ქართველი უმრავლესობა თვალებში უნდა შეჩერებოდეს სხვა-და სხვა ეროვნებათა თითო-ოროლა წარმომად-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გენლებს და ცდილობდეს, ისეთი არ დავადგინოთ რა, რომ ისინი უკმაყოფილონი დარჩენო.

პარტიულმა ყრილობამ ცხადად დაანახვა ყველას, რომ პარტიის მიერ სულ პატარა ნაბიჯიც კი, ქართველი ხალხის სასარგებლოთ გადადგმული „არა ქართველ წევრებში უკმაყოფილებას იწვევს."

ამგვარი შიში, ამ გვარი გაუბედაობა მიზეზია იმისი, რომ ეროვნულ საკითხში პარტიამ ვერასოდეს ვერ გამოიჩინა მეთაურობა და ყოველთვის დროსა და მომენტს მოექცა უკან.

ჩვენ თუ არ გადავჭერით, სხვები გადაჰრიან და გვიან იქნებაო, აი ტრაგიზმი პარტიისა ნოეს სიტყვებით გამოხატული.

ამიტომ პარტიამ ან სრულებით უნდა დაანებოს თავი ეროვნულ საკითხს, რომლის დაძლევაც მას არ შეუძლია, ან ხელფეხი გაიხსნას და გაინთავისუფლოს თავი იმ შიშისაგან: ვაი თუ არა ქართველი წევრები უკმაყოფილონი დარჩენო.

წარმოვიდგინოთ რომ თათრებმა, კავკასიის მთიელებმა, სომხებმა დამფუძნებელ კრებაზე სრულ-უფლებიანი ეროვნულ ტერიტორიალური ავტონომია მოითხოვეს.

რას იზამს მაშინ პარტია?

რასაკვირველია, გაილაშქრებს ასეთი ავტონომიის წინაამდეგ და ამით დაარღვევს იმ სოლიდარობას კავკასიის ერთა შორის, რომლის შენებასაც ანაცვალა ქართველი ერის ეროვნული ინტერესები.

თუ ბ. ლევან ნათაძეს ჰგონია, კავკასიის ერები ამას არ მოითხოვენ, რადგანაც ჩვენი პარტია ამის წინაამდეგიაო, ფრიად შემცდარია და მალე დარწმუნდება თავის შეცდომაში.

მერე რა მოხდება?

მოხდება ის, რომ კავკასიის ყველა მთავარი ერები მოითხოვენ სრულ უფლებიან ავტონომიას.

პარტია კი, რომელიც ასეთ ავტონომიას უარჰყოფდა ინტერნაციონალურის თვალსაზრისით, უნდა შეებრძოლოს კავკასიის ერთა ეროვნულ მისწრაფებას.

თუ არ შეებრძოლება, მაშინ რაღა ფასი აქვს მის რეზოლიუციებს?

თუ ქართველი სოციალდემოკრატი ავტონომისტები საქართველოს ავტონომიის შესახებ სწერენ, ბ. ნათაძეს აქედან ის დასკვნა გამოჰყავს, თითქოს მათ სხვებისათვის არაფერი არ ემეტებოდესთ.

„ალიონელებს" ჩემი გამოსარჩლება არ ესაჭიროებათ.

მე კი ჩემს წერილებში რამდენიმე ალაგას მაქვს ნათქვამი, რომ ეროვნულ-ტერიტორიალური ავტონომია მარტო ჩვენ კი არ უნდა მივიღოთ, არამედ სომხებმა, თათრებმა, მთიელებმა და ამისათვის ჩვენ წინ და წინვე უნდა შევთანხმდეთ ერთმანეთში.

თუ მე ან სხვა ვრცლათ არ შევხებივართ სომხების ან თათრების ავტონომიას, იმიტომ რომ მეტიჩარა ადამიანის როლი სასურველი არ არის: ჩვენ ჩვენს თავს მოვუაროთ, თორემ სომხებს, თათრებს, სხვ. ერებს საკმაო ძალ-ღონე შესწევთ, რომ თვითონ გადასწყვიტონ თვისი ბედი და არც რომელიმე ჩვენგანს, არც პარტიას პროექტები არ აწერინონ.

მე არ ვიცი, რატომ ჰგონია ბ. ნათაძეს, რომ ის თვითმართველობა, რომელიც პარტიამ მიიღო, დააკმაყოფილებს კავკასიის ერებს და სრული ეროვნულ ტერიტორიალური ავტონომია კი არა?

მე კი მგონია, რომ თათრები და კავკასიის მთიელები სრულ ეროვნულ-ტერიტორიალურ ავტონომიას მოითხოვენ და პარტიის ახალი ეროვნული პროგრამით არ დაკმაყოფილდებიან.

ცხადია, ეს თვითმართველობა რჩება ისევ ქართველ ხალხს, სხვა არავინ არ ღებულობს მას კავკასიაში.

ბ. ლევან ნათაძის დასაბუთება არ ეთანხმება მისი პარტიული ამხანაგების დასაბუთებას. ფართო პოლიტიკური ავტონომიის უარყოფას ისინი დაახლოვებით ასაბუთებენ ასე: ჩვენ ცენტრალისტები ვართ, უარვყოფთ სახელმწიფოებრივ პრინციპს და მის ალაგას ვაყენებთ პრინციპს თვითმართველობისასო.

გაიხსენეთ აკაკი ჩხენკელის სიტყვები („ერთობა" № 76): „ვსთქვათ ამიერ კავკასიაში ცხოვრობს მარტო ერთი ერი და მოითხოვს ტერიტორიალურ ავტონომიას. ჩვენ არც მას

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაუკერდით მბარს და შეეგბრძოლებოდით სახელმწიფოებრივობის პრინციპს".

ცხადია, პარტია კავკასიის ერთა სოლიდარობის თვალსაზრისით კი არ ებრძვის ეროვნულ-ტერიტორიალურ სრულ ან უფლებიან ავტონომიას, ის ებრძვის პრინციპიალურად: სახელმწიფოში სახელმწიფოს მე ვერ დავუშვებო. ამგვარი შეხედულებაში არის ერთგვარი ლოღიკა, ხოლო ასეთი ცენტრალისტობა არ გამომდინარეობს მარქსის მოძღვრებიდან, სოციალიზმისა და ინტერნაციონალიზმის პრინციპიდან.

ამგვარი შეხედულება არის კერძო და მასთან ფრიად შემცდარი შეხედულება აქაური პარტიისა, თორემ სხვა ერთა სოციალდემოკრატიული პარტიები არა თუ სრულ უფლებიან ავტონომიას თხოულობენ, ზოგან სრულ დამოუკიდებლობასაც.

ჩვენებური პარტია იტყვით იკავებ ერთა თვითგამორკვევის პრინციპს სრულ გამოყოფამდე, ნამდვილად კი ებრძვის ამ პრინციპს.

რას ნიშნავს ბ. ლოვან ნათძის სიტყვები: „როგორ მოგიწყოთ კავკასიაში ერთა ცხოვრება ისე, რომ ამ ერებს საჩხუბარი არაფერი ქონდეთ, რომ ამ ერთა ცხოვრება, კულტურა თავისუფლათ და ბუნებრივად, ძალ-დაუტანებლად ვითარდებოდეს."

როგორ უნდა გავიგოთ ეს სიტყვები, თუ მთ გვერდში ამოვუყენებთ ბ. ნათძის შეხედულებას, რომლითაც ის წინააღმდეგია ტერიტორიალური ავტონომიისა?

თუ კავკასიის ერებმა სრული ეროვნული პოლიტიკური ავტონომია მიიღეს, მაშინ საჩხუბარი ექნებათ ერთმანეთში და თუ მხოლოდ თვითმართველობა მიიღეს, მაშინ საჩხუბარი აღარა ექნებათრა?

თუ სრული პოლიტიკური ავტონომია მიიღეს, მაშინ ამ ერთა ცხოვრება, კულტურა თავისუფლათ, ძალდაუტანებლად აღარ განვითარდება და თუ თვითმართველობა მიღეს მხოლოდ, მაშინ კი განვითარდება?

ამ შემთხვევაში საკითხია დამტკიცება, რომ საერთოთ პატარა ერებისათვის ფართო პოლიტიკური ავტონომია მავნებელია.

რაც შეეხება კავკასიის ერთა შორის სოლიდარობას, თუ ყველამ მიიღო ეროვნულ-ტერიტორიალური ავტონომია, ეს სოლიდარობა გაცილებით უფრო მტკიცე იქნება, ვიდრე იმ შემთხვევაში თუ არავინ არავითარი ავტონომია არ მივიღეთ.

თუ ვიფიქრებთ, რომ ავტონომიურ საქართველოში სხვა ერები იქნებიან და ეროვნული ზეცლი გაძლიერდება, ასეთი შიში უსაფუძვლოა, რადგანაც უმცირესობის ეროვნულნი დაცული და უზრუველყოფილი იქნება კონსტიტუციით ეროვნულ კულტურული ავტონომიის სახით.

ფინეთში მიგალითად საკმო რიცხვი შვედებისა მაგრამ იქ არ არის გაჩენილი ეროვნული ურთიერთობა და არც უარყოფენ ფინები თავის ავტონომიას შვედების ხათრით.

არც კავკასიის ერთა სოლიდარობის თვალსაზრით, არც ინტერნაციონალიზმით არ შეიძლება დასაბუთება და გამართული პარტიული შეხედულების ეროვნულ საკითხში.

თვისი ეროვნული რეზოლიუციის გარშემო პარტია ვერ შემოიკრეფს ვერც სომხებს, ვერც თათრებს, ვერც მთიელებს—კავკასიის ვერც ერთ მთავარ ერს. რჩება ხელში მარტო ქართველიერი რომელსაც უნდა მოაბეოს თავს მორცხეი დაშენარკილი ავტონომია ეროვნულ-ტერიტორიალური თვითმართველობის სახით.

თუ მესაფერი დრო დადგა და სხვებმა თვისი გვიტანეს ე. ი. მიიღეს ეროვნული ავტონომია გვაქვს თუ არა საბუთი ვიფიქროთ, რომ პარტიის წარმომადგენელები წინააღუდგებიან საქართველოს სრულ უფლებიან ავტონომიას?

რასაკვირველია, ასეც მოხდება.

ცენტრალიზმი, სახელმწიფოებრივი პრინციპის უარყოფა და მის ალაგას თვითმართველობის წამოყენება სწორეთ ამას მოიტანოს. გიიხსენეთ ბ. ჩხეიძეს სიტყვები.

ამგვარათ სხვას არა დაუშვებენარა, წაგებული ისევ ქართველი ერი უნდა დარჩეს. ცხადია კავკასიის ერთა სოლიდარობა აქ არაფერს შუაში არ არის.

კავკასიის ერთა სოლიდარობისათვის ის კი არ არის საჭირო, რომ ყველა ერთნაირათ უფლება აყრილი იყოს, არამედ ის, რომ ყველას თავთავის ტერიტორიაზე სრული პოლიტიკური ავტონომია ჰქონდეს.

საქმე იმაშია მხოლოდ, რომ აქაური სოციალ-დემოკრატიული პარტია, როგორც ცენტრალისტური, პრინციპიალურად წინააღმდეგია კავკასიის ერთა სრულ უფლებიანი ავტონომიისა. მისი წინააღმდეგობა სრულებით უშნშვნელოა სხვა ერებისათვის, რადგანაც ისინი თვითონ გადაკრიან თავის ბედს და ჩვენებს არ მიმართავენ: ძვირფასო ინტერნაციონალისტებო გთხოვთ გადაგვიერთათ ეროვნული საკითხიო.

ჩვენთვის კი ამ წინააღმდეგობას საბედისწერო მნიშვნელობა ექნება, თუ თვითონ ხალხმა, მუშებმა და გლეხებმა არ აიმაღლეს ხმა.

ივ. გოგორელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პატარა სიმღერები

1

წინ, წინ, ძმებო ნუ შედრკებით;
იმედმა კვლავ ფრთა გაშალა:
ბოროტების მეუფებას
ერთი ბურჯიც მოეშალა!

—

ცოტაცა და მის ძალიდან
ნატამალიც არ დარჩება...
მაშ წინ, ძმებო, ახლოსაა,
ახლოს სრული გამარჯვება!..

2

უკრაინა და ფინეთი,
ესტონეთი და ლიტვა
ერთის გრძნობით გამსჭვალულან,
ერთ მიზნისკენ მიილტვიან:

—

ყველას თავისუფლება სურს,
თავგანწირვით იბრძვის მისთვის...
შენ რას უცდი, საქართველოვ?!
რატომ შენი ხმა არ ისმის...

3

როგორც ქართველს, თავი მომწონს
წერეთლით და ჩხეიძეთი,
რომ თაყვანს სცემს, ვით უკეთესს
თვის ბელადებს მთლად რუსეთი

—

და საწყენად მხოლოდ ის მაქვს,
ის აღმივსებს გულს სევდითა,
რომ ჩვენებურ ვინ-ინჩენკოს
ვერა ვხედავთ მათ გვერდითა...

ღუკა მეუნარგია

1917 წელ

საჭიროა გაბედული ნაბიჯი.

ერთი მყავს ათასი მყავდეს
მიჯობსო, ანუ დღევანდელი
კვერცხ ხვალინდელ ქათამს
მირჩევნიაო,—გითქვამთ თქვენ
ჩემნო ძმანო გლეხნო.

დღეს, როდესაც შეგიძლიანთ ეს თქვენი-
მცნება საქმედ აქციოთ, კიდევ ორპოფოთმ,
გაბედული ნაბიჯი ვერ გადაგიდგამთ და ზეცი-
დან ელით მანანას?

ეს ხომ ძველებური ზღაპარია. და განა
კვლავ ზღაპრებით გამოიკვებებით?

ამა შეხედეთ რავდენი პარტია, რავდენი
ნასწავლი გუნდეეთ: ასე და ასე უნდა მოგი-
ახოთ, ესა და ესა გტკივთ, წამალი აქა და
აქ უნდა დაგადოთო.

განა თქვენ არ იცით, რა გტკივთ,
წამალი სად დიდვთ?

კი, მაგრამ პირში რო წყალი ჩაგიყენე-
ბია და არას გათქმევინებენ?

მერე ასე რას „ბგეარშიყებიან“ ეს სხვა და
სხვა ჯურის მოღვაწენი?

იმიტომ რომ თქვენში უდიდეს ძალას
ხედავენ. რევოლიუციის გამარჯვებისთვის კი
თქვენი ძალა ძლიერ საპიროა: თქვენ ხომ ხორცი
ხორცთაგანი, ძვალი ძვალთაგანი ხართ ჯარისა,
და მაშ ვის და თუ თქვენ შეგნებით დარაზ-
მულად არ ამოუდგებთ დღეს რევოლიუციო-
ნურ ჯარს—განა რევოლიუცია გაიმარჯვებს?

არა!

რევოლიუციას რავდენიმე კაცი კი არა
ჰქმნის, არამედ მთელი ხალხი, მთელი ერი.

რა არის რევოლიუცია?

წინადაც მითქვამს: ძველი წყობილების,
სულიერ-ხორციელ ჩაგვრის, ეროვნულ-ქონე-
ბრივ უსამართლობის მოსპო.

ვის შეუძლიან ეს?

თქვენ და მხოლოდ თქვენ.

ამიტომ უნდა ამოიღოთ ხმა მედგარი,
გადადგთ გაბედული ნაბიჯი!

დაარღვიოთ სულიერი მონობა, მოსპოთ ერო-
ვნული ჩაგვრა, გაასწორონ ქონებრივი უსა-
მართლობა.

რა გინდათ თქვენ?

მიწა-წყალი, ადგილ-მამული.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რადენჯერ გითქვიათ კერძოდ: რო გაიბამთ და მღვდლებივით გვიქადაგებთო, ჩვენ საქმე გვინდა, მიწა მოგვეცით, მიწა თუ გინდა ყიდვით იყოსო, ცარიელ დაპირებით ბეღელი ვერ აივსებთო.

მაშ ეს თქვენი სურვილი საქმედ უნდა აქციოთ.

კიდევ რა გინდათ?

თავისუფლება, რო თქვენი შინაური ყოფა-ცხოვრება ისე მოეწყოს, რომ არც წმედი დაიწვას, არც შამფური: არც რუსეთს მოშორდეთ, არც მეზობლებს—ყველამ ძმურად იცხოვროთ, თავის ოჯახის ამაღლებით საერთო სახეგწიფოს ოჯახი გაამტკიცონ, არცა ვინმე დაზარალოთ, არც თქვენ დაგზარონ.

როგორი წესწყობილება მოგეცემთ ამას? საქართველოს თვითკმყოფადი გამგეობა ანუ ტერიტორიალური ავტონომია.

ამაშია თქვენი ხსნა.

მართლია ამას წინად ერთმა პარტიამ თქვენი დასტურით მიიღო საქართველოს ეროვნულ-ტერიტორიალური თვითმმართველობა და თუმცა არაორობას ცალ-ულელი ბარი სჯობია, მაგრამ ამას ის ნაკლი აქვს, რომ თქვენი ყოფა-ცხოვრების შესახებ კანონებს თქვენ ვერ გამოსცემთ, ისევ სხვებმა უნდა დაგიკანონონ.

ეს იქნება ნახევარი თავისუფლება.

განა ნახევარს მთელი არა სჯობია, უთავოს თავიან?—სჯობია და თქვენც სრული თვითმართველობა უნდა მოითხოვოთ. ეს არის ტერიტორიალური ავტონომია.

ბევრჯერ მითქვამს, კიდევ გავიმეორებ: ამას თხოულობენ რუსეთის ყველა ერნი, ყველა ჩაგრული ხალხნები თქვენ, ჩემი ძმანო, ქართველო გლეხო რაღას ელოდებთ, რა ქვა შეგაგდია და თავი შეგიშვერიათ, ავტონომია არ გვინდაო.

იმიტომ ხომ არა, რომ პარტიული პროპაგანდისტები თითს გიქნევენ: საკუთარი ფიქრი არ გაბედო, ჩვენ მოგაყვეველო და ისინი-კი ერთხელ ამოფურთხულს ალოკავენ?

ვერა!

თქვენ, ჩემნო ძმანო, საქართველოს ყოველი ერის შვილნო, თქვენ კავკასიონის მრავალი ტომიანო მკვიდრნო ხელერთპიუდ უნდა სთქვათ: ჩვენ გვინდა ავტონომია.

თქენ ეს ერთპირად უნდა სთქვათ თუ ეხურება მას დაკანონო, დაფფუზნებელი ეროერო მას ანგარიში გაუწიონ.

გაუმარჯოს თქვენს გაბედულ ნაბიჯს!..

იოსებ იმედაშვილი.

პროვინციის თეატრი.

ყველა კულტურულ და დემოკრატიულ ქვეყნებში დიდი ყურადღება აქვს მიქცეული სახალხო სცენას. სახალხო თეატრი სულიერი საზრდო შეიქნა დემოკრატიისთვის. დემოკრატიული ბიესები ხელს უწყობენ კლასთა ბრძოლის გაღვივებას. ვისაც უნახავს „ძან და მაღლენა,“ „შეფე,“ „ბიმელის დაღუპვა“ და სხვა ნათლათ აქვთ წარმოდგენილი ბურჟუაზიის გაუმაძღრობა და მუშათა კლასის აუტანელი მდგომარეობა. მუშა, დიდი ხნის სამუშაოს ტვინის შემდეგ, ქანცგ მიღეული, შიმშილით გაშტერებული, უფსკრულში გადავარდება ღა ქურდობით თავის რჩენას შეუდგება. როცა ასეთ რამეს ხედავ გრძნობით განსახიერებულს სცენაზე, ყოველივე ნათლათ წარმოგიდგება, და ცხოვრებას შესაფერისათ დაიფცის მაგრამ უბედურება ისაა რომ დღეს სცენა კარგავს თავის მნიშვნელობას, სოფლათ არსებულ წარმოდგენების მართვით. მაგალითად გურიაში სად და ვინ გიდათ წარმოდგენებს, რომ არ მართვიდეს. რა შთაბეჭდილებას უნდა მოახდინოს ხალხზე ისეთი რთული დრამის დადგმამ როგორიც „მსხვერპლია“, როდესაც მისი „ილმასულებელი“ გარდა 2-3 პირისა, 15-16 წლის მოწაფეებისაგან შესდგება, როგორც ეს სოფ. ბუკის-ციხეს მოხთა და რომ ბდესაც წარმოდგენაც კი არა აქვთ ხელოვნებაზე. ქართული თეატრს უბედურება მოელის თუ ამ გზით ვიარეთ. ხალხს თეატრი შესძულდება და მერმე კარგი ძალებიც რომ იქმნეს ისაც არ დაესწრება. საჭიროა ახალგაზდა „აირტიკებმა“, თავი ანებონ დრამებთან თავის და ხალხის წვალებას და დაკმაყოფილდეს მხოლოდ სამაგრო პიესებით, პატარა პატარა ვოდევილებით და უმთავრესათ ლეკსებით და იგივ არაკებით რაც ხალხს უფრო შეაყვარებს სცენას. სწორედ ასეთ საღამოს დაეესწარი სადგურ საჯავახოში 16 ივნის, რამაც ძლიერ კარგი შთაბეჭდილება დატოვა მაყურებლებზე. გამოცდილი პირთა ხელმძღვანელობით, მოწაფეებმა, მოწაფე-ქალი ეკონ ჯაშის ასულის მეთაურობით წარმოადგინეს საბავშო პიესები. დადგეს ცოცხალი სურათი, და მშვენივრათ წაიკითხეს (განსაკუთრებით მოწ. ქალმა ჯაშმა) რუსულ ქართველი ლექსები. ხალხი მეტათ კმაყოფილი დაიშალა. წარმოდგენის დაწყებამდე ხალხს სიტყვით მიმართა იურისტმა თარგამაძეკ. სწორედ ასეთი წარმოდგენები უნდა მართონ მოწაფეებმა და საჭიროც არის. **გრიშა ზარაშიძე**

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სალამი სამშობლოსადმი

(ხალხურ კილოზე)

სალამი ჩემო სამშობლოვ, სამშობლო საქართველოო,
თეთრ-შავ ზღვებს შუა მდებარევ, მთა-ბარ-ტყევ მინდორ-ველოო!
ზოგგან ზეცაში აჭრილო, სიმაღლით თვალის მჭრელოო,
ბუნებრიულო სიმაგრევ, ვერაგ მტრის გულის მყრელოო!
ზოგგან ძირს დაბლად გაშლილო სწორ-ვაკევ ტრიამელოო,
ნაირნაირი ყვავილით ნაქარგო, მომხიბვლელოო!
ზოგგან გველივით კლაკნილო, ქედებო წვრილო, გრძელოო,
სხვა და სხვა ხეხილ-მცენარით, ედემის ბაღო ვრცელოო!
ძვირფას მადნებით აღვსილო, პირველო სამრეწველოო,
ოქროს და ვერცხლის ბეღელო, სიმდიდრით ულეველოო!
მასთან ზე-ჰაერ-წყლებითა ჯანმრთელობის გამკურნელოო,
სიცოცხლის წყარო, წამალო სათაყვან-სამლოცველოო!
სალამი აქა მცხოვრებო, ქართველო ტომო მთელოო:
ქალდ-კოლხ-ივერთა ძე-შვილო, არსებით ძველის ძველოო!
თუშ-ფშავ-ხევსურო, ინგილოვ, ქართლ-კახელ-იმერელოო,
გურულ-მეგრელო აფხაზო, სვან-ლაზ-მესხ-აჭარელოო,
ჩერქეზ-ლეკ-ქისტო ჩაჩანო, ოს-რაჭველ-ლეჩხუმელოო,
შთამომავლობით სისხლ-ხორცით, ერთო და განუყრელოო!
ერთ დროს დიდ თამარ მეფისა სამწყსოვ და სამმართველოო,
ერთგულო სპა-ჯარ-ლაშქარო, ამაყო უძლეველოო!
თავისუფლების, სიმართლის მარად დარაჯო, მცველოო,
მრავალ საკვირველ საქმეთა მომხდენ-ჩამდენო მქნელოო!
შენი ბრწყინვალე წარსულის ძველ ნაშთებითაც მოქმელოო,
უცხოს და შინაურისთვის ყველასთვის საკვირველოო!
მოყვრის მოყვრულად მიმღებო ზე-ტკბილო მასპინძელოო,
მტრისა კი მტრულად შემხვედრო, ზურგზე ბოლ-ამდენელოო!
სალამი უმხურვალესი ხალხ-ერო სასახელოო,
სხვა რაღა გითხრა, გიამბო, რა ბევრი გავაგრძელოო!
უზენაესს ვსთხოვ მარად ჟამს იცოცხლო, იდღეგრძელოო,
იცოცხლო ძმობით, ერთობით, ძვირფასო საყვარელოო!..

ევგენი დვალი.

ციმბირი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნაცნობები

— შენ ეი რატომ ჩემ შეკითხვებზე პასუხს არ იძლევი, რატომ?!

დუმილი.

— რატომ პასუხს არ იძლევი?!

კვალად დუმილი.

— ეს ყუმბარები ვინ მოგცა, სად იშოვნე?

და შემკითხველმა ხელი გაიშვირა მარჯვნივ, სადაც ყურამდე სავსე შეკრული ხელსახოცი იდო.

— რატომ არ იღებ ხმასა, რატომ?...

აქ მაგიდასთან მიმჯდარი შემკითხველი ზეზე წამოდგა, შემოუარა მაგიდას და მუშტ მოღერებული მუქარით მიუახლოვდა მაგიდის წინ მდგომ ყმაწვილ კაცს, რომელიც თავ ჩაღუნული გაუნძრევლად იდგა და ხმას არ იღებდა.

— შენ გეკითხება მთავრობის წარმომადგენელი, შე წუპაკო! რატომ არ იღებ ხმას?! შე მ...

და მოღერებული მუშტი ცხვირთან გაუქან-გამოუქანა.

— მიპასუხებ, თუ არა შე მ,..

შემკითხველმა გაშალა შეკუმშული ხელი და სილა გაარტყა თავ ჩაღუნულ მიმწინ მდგომ ყმაწვილ კაცს.

ყმაწვილი კაცი წაბარბაცდა, მაგრამ დროზე მაგიდას მარჯვენა ხელი დააყრდნო და ისევ ძველი მდგომარეობა მისცა ტანს. სახის ძველი გამომეტყველებაც არ შესცვლია მხოლოდ მარცხენა ლოყა და ყური მეტის მეტად გაუწითლდა.

ყმაწვილი კაცი ღარიბულად იყო ჩაცმული—ლურჯი ხალათი, შავი შარვალი და გახუნებული ტუჟურკა უმოსავდა ტანს!

მთავრობის წარმომადგენელი ლანძღვაგინებით და მუქარით მეორე ოთახში გავიდა. ყმაწვილმა კაცმა ქვეშ-ქვეშ ცქერით თვალი გაადევნა მიმავალ პოლიციელს, რომელიც, რაც ის პოლიციაში მიიყვანეს, სხვებთან ერთად ჩვენებას ართმევდა და ამით ცდილობდა თავის სხვა და სხვა შეკითხვებზე რაიმე პასუხი მიეღო.

ყმაწვილი კაცის შორი ახლო ოთახისს მეორე კარებთან იდგა ორი დაბალი თანამდებობის პოლიციელი და თვალს ირ აშორებდნენ მას.

— კუზმა,—დაეკითხა ერთი პოლიციელი მეორეს,—აბა იცი ეს „ბუნტოვშჩიკები“ რათა სწერენ თავის წაგნებზე: პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით?

— ყველანი მ... ი არიან და იმიტომა.

მიიღო რა დამაკმაყოფილებელი პასუხი ნასიამოვნებმა ამნაირი ენამახვილობით პოლიციელმა, გაიღიმა და მიმართა ყმაწვილ კაცს:

— აბა, შე ძაღლო რა გრჯოდა, გდებულიყავ შენ ქერქში! განა იმიტომ მიიღე სწავლა, რომ ყუმბარები აგროვო, იწანწალო, აგიტაცია ეწიო და ატყუო ხალხი?!

ყმაწვილი სცდილობდა არავითარი ყურადღება არ მიექცია პოლიციელებისათვის.

— კუზმა, მითხარი რა არის სოციალიზმი.

— შენ დღეს, ძმობილო, გადაგიკრავსო, ალხეინადა ხარ და ლაპარაკობ. მე კი ამ დილას აქეთია მიმაჩემეს და ჯერ პირი არ ამიხსნია. გათენების აქეთია ელაპარაკებიან და კრინტი ვერ დააძვრევინეს. მე უფროსისა ვიყო, ვნახავდი როგორც არ მიპასუხებდა. განა გრძელ ბაასსა და ლაპარაკს გაუბამდი. ამისთანას კისერი ხომ თითონა აქვს, მე თოკს ვუშოვიდი და იმდენს გაქანავებდი, რომ ი ჩავარდნილი ენა არშინის ტოლა გადმოვარდნოდა.

პოლიციელს, რომელმაც ასე მოკლედ მოსჭრა, დაბალი ტანი და გამხდარი სახე ჰქონდა. იეორე კი, რომელსაც გადაეკრა, მაღალი, სუქანი და ღიპიანი იყო.

ეს ორი პოლიციელი დიდიხანია ერთად მსახურებდენ და დიდი მეგობრობაც ჰქონდათ ერთმანეთში. დილ-დილით უფროსთა ბრძანებისამებრ ორივე ერთად ჩადიოდენ ხოლმე სამიკიტნოებში საე ჰვო პირების დასაზვერათ და წეს-რიგის დასაცავად, ამისთანა ძნელი სამსახურის ასრულების დროს რასკვრელია თითო ჰაქა არაყი უნდა გადაეკრათ, რის წინაც ორივე ერი და იმავე დროს წამოიძახებდენ ხოლმე:

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— შენი სიდღეგრძელო იყოს, კუზმა!

— შენი სიდღეგრძელო იყოს, კოსტია! ესეც საცნაურია, რომ ამ ორივე წესრიგს დარაჯს სამეკიტროებში სახელად ერქვეს „წყვილი შამიი“, ვინაიდან წყვილ-წყვილად გადაბმული შამიებიც მათებრ აუცილებლად ერთი მოზდილია, მეორე მომცრო. და როცა ნახევარ დუღნ არაყს შეათავებდნენ, ხშირად გამხდარი კუზმა დანარჩენ სამეკიტნოების დათვალიერებაზე ცივ უარს ამბობდა სქელი კოსტია კი უფრო მხნედ ერთი განგრძობდა სამეკიტნოების ზვერას. მხოლოდ განშორების წინ კოსტია უსათუოდ დარეცხვენდა ხოლმე თავის ამხანაგს შემდეგის საგულისხმიერო სიტყვებით:

— ეჰე, ძმობილო, ეგრე მალე უნდა მოგწყინდეს მისი იმპერატორებითი უდიდებულესობის სამსახური?

ამნაირი სამსახურის ასრულების შემდეგ სულ სხვა გუნებაზე დგებოდა სქელი კოსტია. ლაპარაკს არა სწყვეტდა და ენამახვილობდა, ვიდრე, როგორც იტყოდა ხოლმე გამხდარი კუზმა, მას „ზარფუში არ გაუცავდებოდა.“

— აბა მშიერ კაცს რა ალაპარაკებს, ერთი მითხარი?—დაიწყო კვალად სქელმა კოსტიამ.—ამისთანა სოციალისტებს გადაკვრენონ პილატს ცრემლი და მაშინ ნახე ამათი ლაპარაკი. სუყველაფერს გადმოყაჭავენ—აღარც ჩაციება მოუნდებთო, აღარც ჯანდაბა. მშიერი კაცი რას გეტყვის.

კარი გაიღო, მაგრამ გასულ ბოქაულის ნაცვლად ოთახში შემოვიდა მისი თანაშემწე შუახნის კაცი. მივიდა მაგიდასთან და აუჭაკრებლად დაუწყო ქაღალდებს სინჯვა. კარგა ხანი ოფიციური ხელი უჯრაში შემდეგ სკამი მაგიდასთან მიიდგა და ამირებდა რა დაჯდომას, მზერა მაგრამ წინ მდგომ ყმაწვილ კაცს და მისმა სახემ მიიღო ისეთი გამომეტყველება, თითქო პირველად შეენიშნოს უცხო კაცის იქ დგომა.

— აა, თქვენა ხართ, რატომ არ დაჯდებით. ღიღი ხანია მოგიყვანეს?!

ჩვეულებრივივ დუმილით გასცა პასუხი ყმაწვილმა პოლიციელს.

მოართვეთ სკამი.

სკამი გამხდარმა პოლიციელმა მოუტანა ყმაწვილ კაცს და უმალ გაშორდა.

— დაბძანდით.

ყმაწვილი დაჯდა.

— წადით ჰქედან.

უბძანა მოქაულის თანაშემწემ პოლიციელებს.

პოლიციელები გავიდენ.

— იცი რა გითხრათ, ბატონო არსენ ოქვენ გიკვირთ, რო მე არსენას გიძახით და არა ნათლობის სახელს ალექსანდრეს!? უნდა გამოგიტყდეთ, რო მე ყველაფერი ვიცი თქვენი წარსულიდან. არსენა თქვენ პარტიაში გიწოდეს, ხომ?

დუმილი.

— უნდა გითხრათ, თქვენი ნახვა ძალიან მეინტერესებოდა. თქვენ რომ გიცქერით, ჩემი ახლო წარსული მაგონდება. მეც კი ვიყავი ამაყი, ქედმოუდრეკელი, მაგრამ ცოცრება. ამა რას იზამ კაცი, როცა ოჯახი, ცოლ შვილი კისერზე გაწევს... ყმაწვილო, გთხოვთ ნება მომცეთ თქვენთან ბაასისა.

სიჩუმე.

— რამ გაიძულთა. გარეგოლიუციონერობა, ჩემი ღრმარწმენაა და წინადმდეგში ვერავინ დამარწმუნებს, რომ ის წრეს დამნაშავე, რომელშიც ტრიალებდით, და არა თქვენ. როგორც ზარიად ხდება, ვიცი თქვენზედაც ამხანაგებმა იქონეს გავლენა, თითქმის ძალად გაგხადეს რეგოლიუციონერი.

სიჩუმე.

—ერთი გეთაყვა მითხარით, იცნობთ, თუ არა აქ გამოხატულებს.

ყმაწვილმა გადახედა სურათს, რომელზედაც შვიდი ყმაწვილი კაცი იყო გამოხატული და მათში თითონაც.

—ნუ მაოდეთ, ყმაწვილო, ნურაფერს. მე გიმეორებთ, დაწვრილებით ვიცი თქვენი ყოველივე, გაჩუმება უფრო საქმეს გიფუტებთ. . რა იქნა ეს თქვენი ექვსი ამხანაგი?

დუმილი.

ყმაწვილს თვალწინ წარმოუდგა ორი ამხანაგთგანი, რომელიც ჩამოადრჩეს, ერთი, რომელიც გაქცევის დროს მოჰკლეს, სამნი კი მასთან ერთად დღევანდლამდე მუშაობდნენ პარტიაში.

—თქვენც ეი ამსამის ბეღი მოგელით, თუ ეგრე გაკერპდებით. თქვენ, სად არის ეი ეს სამი თქვენი ამხანაგი?

დავ. ლეკაშვილი.

(დასასრული იქნება).

დაჭრილი მომღერალი

(ეპიზოდი).

განთიადისას, ალიონზე ტყვიის ზუზუნი ჰესელვადა ჰაერს; მელიზგერთის ველზე მურად-ჩაის პირას მოჰქროდა არაბული ბედაური, რომელზედაც იჯდა ჩაუკი ახალგაზრდა. ის ხან ზედ ეკვროდა ფაფარზე და ხან გადაწვდილი გვერდზე მოეცეოდა, რომ აეცდინა მტრის ტყვიი მაგრამ.. ცხენი შეტორტნდა და ულაზე შესდგა. სასიკეთოდ დაჭრილი მხედარი დ ეცა ქოფის გასწვრივ მოლზე და აღმოხდა შემზარავი გვნიენა. თითქოს ამას ელოდებოდაო სროლა შეწყდა. სდუ და ხრიკი ?ინდამ.ეს ოდესღაც ზღაპრული კუთხე მესოპოტამიისა, ამ ქვეყნიურ ?ედმად წოდებული დროთა უკუღმა მოვლეობით გაბორტებული ბურდ ჩაი—ეფრატი მიჰქუხდა და თან მიაგორებდა ტიტელ მთით მოგლეჯილ ლოდებს...

ეკნესოდა მეომარი და იტანჯებოდა აუტანელ ტკივილისაგან. მისი სისხლი უფრთდებოდა ეფრატის გიმეოე ტალღებს და წითელ ზოლებად ეკარგებოდა ციაგზე მოცემული ზვირთებს.. სპეხვინნებდა ტაიკი და მოუსვენრად სცემდა მიწაზე ტოტებს.

მტერი თანდათან ახლოვდებოდა. ამოშავალ მზის სხივებზე შორს ელვარებდნ, ამოწვდილი ხმლები.

ისმოდა ცხენთათქარა-თქური. ერთ გუელი მეგობარი არა შორდებოდა პატრონს და ეაბუკეიც ჭგრძნობდა ამას, ხედავდა და გული უფრო უკვდებოდა...

— ჩემო რაშო, ჩემო სწრაფლმავალო ამხანაგო, გმადლობ საყვარელო, ბალი ხარ, მაგრამ შენზე სწრაფი ყოფილა ტყვია—უალერსებდა ცხენს და თან აღვირით სწევდა თავისაკენ რომ გადაეკცნა, ეწვედა, მაგრამ ვერ იგნა ?ზანგში დარჩენილი ფეხი ძლივს გაინთავისრფა და დაეცა.

— ჰაუ ტიალო სოფელო! როგორ შეუბრალებლად სწირავ ადამიანს, რა უდრეოდ?! ოჰ! ნეტავი სიზმარი მაინც იყოს.. —ამბობდა კვლავ და ჰნაბავდა თვალებს, რომ მართლა დაესახა და ეგრძნო სიზმრად.

ვინ უწყის! იქნება უსაყვედურა კიდეც თავსა, რომ მოხალისედ წვავდა ბრძოლის ველზე?! მას მოაგონდა ის წუთები, როდესაც ის მელპომენის ტაძრის ასპარეზზე მაყურებელთაგან დაჯილდოვებული ნიჭიერ თამაშობისათვის. აღფრთოვანებული, სიამოვნებით გადაჰხედავდა ხოლმე წუთიერი მეფე... და დაიწყდა წყლული; ველარა გრძნობდა ტკივილს... გონების თვალწინ რიგრიგად გაეკროლის განვლილმა მოგონებებმა და თავის და უნებურ აღმოხდა სიმღერა—არია სინოდ ლისა:

— ოჰ! თამარ! თამარ!...—ღიერდა და მის ხმას ნიავი ჰეონტავდა შორს..

ამ დროს თითქოს ყველა მას უგდებდა ყურს; თვით ქვანც კი სმენად იყენენ გადაქცეულნი.

მოახლოვებულმა მტერმა დასარტყმელად აღმართული მახვილი ძირს დაუშვა. და ეს სურათი მომღერალს მიაჩნდა დარიალის ხეობაში მომხდარ ამბავად: ეფრატის ზუზული თეგრგის გაფფრებულ მძვინვარებად, ნიავის ქროლვა—კავკასიონის ქედის ბორიოდ, და თავზე თურქის დგომა „დემონად" მტერი თავს ადგა და დასცქეროდა განცვიფრებული; ქვაო ქეეული გული მისი ადამიანურ გრძნობას შეეპარო. მას თუმცა არ ესმოდა მომღერალის ენა, მაგრამ, მაინც ფიქრობდა, რომ რაღაცას მოახსენებდა—მისი რწმენით—ეს არაჩვეულებრივი მოვლენა: კაცი კვდება და ღიერის? მისთვის რაღაცა საიდუმლოს შედგენდა და უსმენდა მახვილზე დაყრდნობილი...

— სუსანა.. სუსანა..ჩემო ღვთაებავ...— გაისმა უკანასკნელი ამონაკვნესი—ჰანგი დაჭრილ მომღერლის და მისწყდა მოების იქით.

სკვდილის ამმორის დროს ერთხელ კიდევ მოიგონა თავის გულის ტოლი. და თუ სინოდალი თამარს იგონებს, მან თავის მაგნურის სახელით შესცვალა.

მას უნდოდა კვლავ გაცოცხლებულიყო ისე, როგორც ყოველ თამაშობის დროს მოგაკვდავის როლში, მაგრამ ეღირსებაზ? სინოდალის შაკრიკი გუდალს აცნობებდა მაინც

ვინ უწყის! იქნება უსაყვედურა კიდეც თავსა, რომ მოხალისედ წვავდა ბრძოლის ველზე?! მას მოაგონდა ის წუთები, როდესაც ის მელპომენის ტაძრის ასპარეზზე მაყურებელთაგან დაჯილდოვებული ნიჭიერ თამაშობისათვის. აღფრთოვანებული, სიამოვნებით გადაჰხედავდა ხოლმე წუთიერი მეფე... და დაიწყდა წყლული; ველარა გრძნობდა ტკივილს... გონების თვალწინ რიგრიგად გაეკროლის განვლილმა მოგონებებმა და თავის და უნებურ აღმოხდა სიმღერა—არია სინოდ ლისა:

— ოჰ! თამარ! თამარ!...—ღიერდა და მის ხმას ნიავი ჰეონტავდა შორს..

ამ დროს თითქოს ყველა მას უგდებდა ყურს; თვით ქვანც კი სმენად იყენენ გადაქცეულნი.

მოახლოვებულმა მტერმა დასარტყმელად აღმართული მახვილი ძირს დაუშვა. და ეს სურათი მომღერალს მიაჩნდა დარიალის ხეობაში მომხდარ ამბავად: ეფრატის ზუზული თეგრგის გაფფრებულ მძვინვარებად, ნიავის ქროლვა—კავკასიონის ქედის ბორიოდ, და თავზე თურქის დგომა „დემონად" მტერი თავს ადგა და დასცქეროდა განცვიფრებული; ქვაო ქეეული გული მისი ადამიანურ გრძნობას შეეპარო. მას თუმცა არ ესმოდა მომღერალის ენა, მაგრამ, მაინც ფიქრობდა, რომ რაღაცას მოახსენებდა—მისი რწმენით—ეს არაჩვეულებრივი მოვლენა: კაცი კვდება და ღიერის? მისთვის რაღაცა საიდუმლოს შედგენდა და უსმენდა მახვილზე დაყრდნობილი...

— სუსანა.. სუსანა..ჩემო ღვთაებავ...— გაისმა უკანასკნელი ამონაკვნესი—ჰანგი დაჭრილ მომღერლის და მისწყდა მოების იქით.

სკვდილის ამმორის დროს ერთხელ კიდევ მოიგონა თავის გულის ტოლი. და თუ სინოდალი თამარს იგონებს, მან თავის მაგნურის სახელით შესცვალა.

მას უნდოდა კვლავ გაცოცხლებულიყო ისე, როგორც ყოველ თამაშობის დროს მოგაკვდავის როლში, მაგრამ ეღირსებაზ? სინოდალის შაკრიკი გუდალს აცნობებდა მაინც

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქმის ვითარებას და საქორწინოდ გამზადებულ თამარს ბანოვანნი უმღერდნენ:

„ეღ ოდი ღხენასა,
შეხვდი ცრემლთ დენასა!..“

ვინ ჩიუტანს ამბავს სასიმამროს იქ, შორს ცხრა მთის იქით სამშობლოში, ვინ აიმედოვნებს სულ.ნას?! ყველა მოშორდა, ყველამ დასტოვა ერთგული ცხენის გარდა, მხოლოდ ის დარჩა მასთან და შესჭიხვინა უბედურება პარტახ მთა-ბარს...

ეფრატი კი მიშხუოდა უდარდელად და თავის მრავალ საუკუნიან მატიანეში ერთ ახალ ზოლს კიდევ ავლებდა...

ს. ერთაწმინდელი

(იხილეთ შეორედ რადგან ბირეულია ქვემოთ ქვემორე ლექსთან ერთ მოთავსდა)

ი. ა. გონიტაშვილი კ. გ. ქოქრაშვილი ა. ი. ოდრ ჩიშვილი შ. ი. ქოქრაშვილი თ. თევდორაშვილი

ქართველ ჯარის კაცის სიმღერა.

უცხო ქვეყნად
უცხო მხარეს
გამოთხრიან
შავს სამარეს.
სარტფო ჩემი
მკვდარს-მძინარეს
ვერ დამფრქვევს
ცრემლს აცხარეს.
სამშობლოთგან
განშორებულს,
ბრძოლის ველზე
გაცივებულს
ვერვინ მიცნობს
დავიწყებულს
უცხოეთში
დამწყებულს,
ყვავი თვალებს
ამომკორტნის.
მეგონება
სარტფო მოკვნის.
ჰია-ღუა
გულს ამომხრავს,
მეგონება?
სარტფო ოხრავს.
ვერ მიხილავს,
ვერ ვიხილავ,
ნეტავ თავსა
ვისთვის ვიკლავ?
თუმც შევდგავ
მე ბრძოლის ველს,
მახსენებენ
როგორც ქართველს?
თუმც გავიტან
ბრძოლითი ლელოს,
ეშველება
საქართველოს?
კითხვა კითხვას
ემატება
და სიცოცხლე
მენატრება.
და სამშობლო
დამორკალი
უბრძოლველად
დაპყრობილი
მე მეძახის:
„ჩემთან მოდი,
ჩემი ხარ და
ჩემთვის მოკვდი.
ვისთვის კვდები, თავი იცან,
დამცინიან სირცხვილს იტან?“

დავით კოპალი

თავისუფლებისთვის წამებული

ლეიტენანტი პეტრე შმიდტი.

1905 წ. სევასტოპოლის მეზღვაურთა აჯანყების მეთაური, რომელმაც ძველი—ბატონებული წყობილების წინააღმდეგ გაბედვით ბრძოლა თავისუფლების დროშა. ცხრას ხუთი წლის განმათავისუფლებელი მოძრაობა დროებით დამარცხდა. მასთან დამარცხდა შმიდტიც. 1906 წ. მარტის 5 იგი კუნძულ „ბერეზანიზე“ სიკვდილით დასაჯა. ამბობენ, როცა დასასჯელთ მიიყვანეს და აბჩანგს დაავლეს მისი დახვრეტაო, შმიდტმა გასძახა: ს